

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

_____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕРОРИЗМ І ПОЛІТИКА

рівень вищої освіти бакалаврський

галузь знань **05** Соціальні та поведінкові науки
вид дисципліни: за вибором
спеціальність **052** Політологія
вид дисципліни міжфакультетська
факультет філософський

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету 16 червня 2024 р., протокол № 6

Розробники програми: **Целуйко** Марина Євгенівна – к. політ.н., доцент кафедри політології філософського факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політології
Протокол № 11 від 15 червня 2024 року

Завідувач кафедри політології

Олександр ФІСУН

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету
Протокол № 10 від 14 червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії
філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни «Тероризм і політика» укладено відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у студентів розуміння сутності явища тероризму та проблем ефективності антитерористичної політики держави.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завданнями вивчення курсу є систематичне викладання положень основних концепцій про тероризм, висвітлення причин його появи, історичних і сучасних видів і проявів, розкриття теоретичних та практичних підходів до боротьби з ним.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	
Семестр	
5-й	
Лекції	
28 год.	
Практичні, семінарські заняття	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
62 год.	

1.6. Заплановані результати навчання: екзамен

У результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати:

- основні ознаки тероризму і причини виникнення терористичних організацій,
- закономірності їх розвитку,
- основні напрями і методи антитерористичної політики держави,
- проблеми її ефективності, шляхи і можливості попередження виникнення тероризму
- стан терористичної загрози в Україні та заходи запобігання виникненню тероризму.

вміти:

- користуватися знанням концепцій тероризму та антитерористичних підходів, яке є основою комплексного сприйняття сучасної проблеми тероризму,
- користуватись категоріальним апаратом терології;
- розуміти проблематику і специфіку розвитку сучасного тероризму,
- розрізняти основні типи сучасних терористичних організацій,
- усвідомлювати причини появи і тенденції розвитку явища,
- розрізняти основні напрями і можливості сучасної антитерористичної політики на національному і міжнародному рівнях, її проблемні аспекти;
- виявляти загрозливі фактори, виходячи зі специфіки існування окремої держави,
- оволодіти навичками прогнозування розвитку соціально-політичних процесів в контексті впливу терористично небезпечних факторів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Тероризм: сутність, історичний розвиток, сучасні прояви.

Тема 1. Теоретико-методологічні основи дослідження тероризму.

Відсутність загальноприйнятого розуміння тероризму. Політичний контекст розмаїття поглядів і дефініцій на державному рівні. Різноманітність підходів визначення сутності тероризму на доктринальному рівні. Теоретичне осмислення проблеми тероризму сучасних українських дослідників.

Міждисциплінарний характер вивчення тероризму: тероризм як об'єкт політологічних, соціологічних, юридичних, військових, психологічних, теологічних, економічних, філософських, історичних досліджень. Методологія дослідження. Формування нового наукового напрямку – «терологія». Її зв'язок з політологічними питаннями.

Ступінь розробленості терористичної проблематики: аналізу переговорного процесу, дослідження силових методів антитерористичної політики, вивчення причин виникнення терористичних організацій. Діяльність європейських, американських, російських, українських дослідницьких центрів з вивчення тероризму.

Тема 2. Визначення тероризму. Відокремлення його від інших явищ соціально-політичного насилля.

Складність визначення поняття тероризму: політичний і науковий аспекти. Ознаки тероризму. Суб'єкт тероризму. Цілі та механізм впливу терористичних угруповань. Ідеологічна основа терористичної діяльності. Класифікації тероризму за структурними компонентами.

Поняття соціально-політичного насилля. Співвідношення екстремізму, радикалізму й тероризму. Терор і тероризм. Відділення тероризму від явищ соціально-політичного насилля: геноцид, політичне вбивство, партизанська (повстанська) боротьба, національно-визвольна війна.

Тема 3. Причини виникнення тероризму.

Пояснення причин тероризму з точки зору сучасних теоретичних підходів до вивчення суспільства. Поняття «теросередовища».

Об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення тероризму, їх взаємозалежність. Поєднання суспільних і особистих чинників. Поняття соціальна база тероризму. Відмінність мотивів і соціальної бази керівної та виконавчої ланок терористичної групи. Соціологічні дослідження мотивів терористів: М. Сейджмен.

Внутрідержавні та зовнішні фактори появи терористичних організацій. Співвідношення їхнього значення. Причини тероризму різної ідеологічної спрямованості (етнонаціонального, лівого, правого, релігійного).

Класифікація тероризму за причинами виникнення.

Тема 4. Історичний розвиток тероризму.

Виникнення і діяльність стародавніх терористичних угруповань. Роль Великої Французької революції у розвитку тероризму. Історична трансформація суб'єктів, об'єктів, методів, засобів тероризму, його ідеологічна динаміка.

Тероризм у XIX столітті. Ідеологічна різноманітність: анархістські, ліві, праві терористичні організації. Географічна локалізація: тероризм в Росії, Європі, США. Загальні особливості суб'єктів, об'єктів, методів і засобів досягнення мети. Аналіз факторів, що обумовили специфіку тероризму цього періоду.

Тероризм у XX столітті. Лівий тероризм в Європі, Південній Америці, Близькому та Далекому Сході: підйом і завершення, спільні риси, міжнародна співпраця. Правий тероризм в Європі та США: ідеологія та діяльність. Сепаратистський тероризм у світі. Причини виникнення, ідеологічне забезпечення та етапи розвитку сепаратистських терористичних організацій в Європі, Південній, Південно-Східній Азії, Близькому Сході.

Тема 5. Ісламістський тероризм.

Поняття ісламістського тероризму. Історичні прояви: харіджити, асасіни, ісмаїліти. Ідеологічна основа ісламістських терористичних організацій: погляди ібн Таймійї, Х. аль-

Банни, С. Кутба, А. Мавдуді, М. Ваххаба. Салафітська ідеологія. Причини виникнення ісламістських терористичних організацій у сучасний період починаючи з середини ХХст.

Динаміка розвитку організацій у міжнародному напрямку: Єгипет, Сирія, Палестина, далі поширення на регіон країн Магрибу, далі – на близькосхідний регіон, потім – на африкансько-азійський регіон, останнє – всесвітнє поширення. Структурний розвиток ісламістських терористичних угруповань: від невеликих ієрархічних до міжнародних мережних організацій. Фактори, що зумовили поступову трансформацію структури ісламістських терористичних організацій до міжнародної терористичної мережі.

Тема 6. Тероризм у сучасному світі.

Терористичні організації в сучасному політичному процесі: міжнародний і внутрідержавний рівні. Поширення застосування терористичних методів у світі. Збільшення суспільної небезпеки тероризму. Сучасні глобалізаційні процеси як стимулюючий фактор міжнародної активності тероризму.

Поняття міжнародного тероризму. Розвиток міжнародної форми терористичної діяльності. Сучасна міжнародна структура та зв'язки терористичних організацій. Зближення тероризму з організованою злочинністю.

Фінансове забезпечення терористичних організацій: нетрадиційні та загальновідомі засоби. Розвиток інструментів і засобів терористичних актів. Поява нових видів тероризму.

Розділ 2. Антитерористична політика держави та попередження виникнення тероризму.

Тема 1. Юридична основа боротьби проти тероризму.

Визначення національної, регіональної та глобальної антитерористичних систем. Їх структура та функції.

Законодавче та інституційне забезпечення антитерористичної боротьби: досвід країн Європи та Азії. Основні положення російського антитерористичного законодавства.

Міжнародна нормативно-правова основа та інституційне забезпечення боротьби проти тероризму. Необхідність створення окремого правового напрямку – антитерористичного права. Реалізація міжнародного законодавства. Проблеми створення Міжнародного кримінального суду.

Тема 2. Стратегії та методи боротьби проти тероризму. Ненасильницькі засоби боротьби

Національні антитерористичні концепції Росії та США. Антитерористична концепція ЄС. Їх порівняльний аналіз.

Ненасильницькі методи боротьби проти тероризму. Історичний розвиток переговорного процесу. Процес переговорів: досвід Великобританії, Іспанії та Ізраїлю. Сфери пошуку компромісів.

Тема 3. Проблема відповідності методів силової політики держави боротьби проти тероризму.

Поняття сили. Силкові методи та засоби боротьби проти тероризму, які використовуються у внутрішній та міжнародній практиці: військові, економічні, юридичні, політичні, інформаційні, психологічні.

Проблеми адекватності військових методів. Специфіка асиметричного конфлікту. Традиційність військового мислення. Організаційна та професійна невідповідність.

Проблема юридичної відповідності. Нетрадиційний характер тероризму. Стримувальний характер застосування збройної сили. Орієнтованість на загрози з боку держав.

Проблема управління неконтрольованою інформацією в суспільстві. Недосконалість методів нейтралізації негативних інформаційних потоків та інформаційних інструментів соціального контролю.

Втрата державою монополії на методи психологічного тиску.

Недосконалість методів фінансового контролю.

Тема 4. Інформаційна забезпеченість антитерористичної політики.

Проблема інформаційного забезпечення у терористичному конфлікті. Інформаційна забезпеченість політики щодо суб'єкта тероризму. Проблема зовнішньої підтримки тероризму. Її суб'єкти та роль в діяльності терористичної організації. Залежність між

збільшенням приватного компонента серед сучасних суб'єктів зовнішньої підтримки та зменшенням ефективності антитерористичної політики держави. Конспіративні можливості терористичної групи як фактор ефективності боротьби проти тероризму.

Аналіз інформаційної забезпеченості антитерористичної політики щодо об'єктів нападу терористів. Характеристика та надійність джерел інформації. Несподіваність терористичних атак. Низька ефективність методів передбачення.

Тема 5. Терористична загроза в Україні та діяльність антитерористичної системи.

Аналіз факторів, які сприяють виникненню терористичних організацій на території України: суб'єктивні та об'єктивні, внутрішні та зовнішні.

Розвиток національного антитерористичного законодавства: досягнення і проблеми. Закони України про створення Антитерористичного центру 1998 року та про боротьбу з тероризмом 2003 року. Підписання та ратифікація міжнародного законодавства. Національна інституційна антитерористична система України. Участь України в антитерористичних заходах на регіональному та глобальному рівнях.

Основні напрямки попередження виникнення терористичних організацій на території України у внутрішній і зовнішній політиці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Ус ьог о	у тому числі					Ус ьог о	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с	л		п	лаб	інд	с	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Тероризм: сутність, історичний розвиток, сучасні прояви												
<i>Тема 1.</i> Теоретико-методологічні основи дослідження тероризму.	7	2				5						
<i>Тема 2.</i> Визначення тероризму. Відокремлення його від інших явищ соціально-політичного насилля.	9	4				5						
<i>Тема 3.</i> Причини виникнення тероризму.	8	2				6						
<i>Тема 4.</i> Історичний розвиток тероризму.	9	4				5						
<i>Тема 5.</i> Ісламістський тероризм.	9	4				5						
<i>Тема 6.</i> Тероризм у сучасному світі.	9	4				6						
Разом за розділом 1	51	20				32						
Розділ 2. Антитерористична політика держави та попередження виникнення тероризму.												
<i>Тема 1.</i> Юридична основа боротьби проти тероризму.	8	2				6						
<i>Тема 2.</i> Стратегії та методи боротьби проти тероризму. Ненасильницькі засоби боротьби.	8	2				6						
<i>Тема 3.</i> Проблема відповідності методів силової політики держави боротьбі проти тероризму.	9	2				6						
<i>Тема 4.</i> Інформаційна забезпеченість	7	1				6						

антитерористичної політики.												
Тема 5. Терористична загроза і діяльність антитерористичної системи України.	7	1				6						
Разом за розділом 2	39	8				30						
Усього годин	90	28				62						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

Семінарські заняття не передбачені.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Теоретико-методологічні основи дослідження тероризму. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	5
2	Класифікація та діяльність стародавніх терористичних угруповань. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	5
3	Причини виникнення тероризму у XIX-XX ст.	6
4	Історичний розвиток тероризму. від анархізму до лівих ідеологій. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	5
5	Ісламістський тероризм. Роль організації «Брати-мусульмани».	5
6	Особливості сучасного тероризму. Транснаціональний характер. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	6
7	Юридична основа боротьби проти тероризму. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	6
8	Стратегії та методи боротьби проти тероризму. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	6
9	Проблема відповідності методів силової політики держави боротьби проти тероризму. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	6
10	Інформаційна забезпеченість антитерористичної політики щодо суб'єкта тероризму. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	6
11	Терористична загроза в Україні і діяльність її антитерористичної системи. Завдання: розглянути лекційний матеріал та наукову літературу з цієї теми.	6
	Разом	62

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи навчання

Основними методами навчання є викладення лекційного матеріалу з проблематики появи і розвитку тероризму, а також методів боротьби проти нього..

Опрацювання студентами наукових праць, присвячених проблематиці тероризму та боротьби проти нього, збір та обробка інформації щодо національних, регіональних і глобальних напрямів і засобів антитерористичної політики.

Підготовка презентації з розгляду окремого кейсу появи і розвитку терористичного угруповання та антитерористичних дій держави/держав у боротьби проти нього. Презентація має продемонструвати навички студентів здійснювати причинно-наслідковий аналіз розвитку соціально-політичної боротьби. Обговорення проблемних аспектів певних напрямів

антитерористичної боротьби для розвитку у студентів критичного мислення та набуття й вдосконалення ораторських здібностей.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовуються поточний та підсумковий семестровий контроль. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування у формі питання-відповідь при обговоренні навчальних тем або письмового експрес-контролю на лекційних заняттях.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового заліку (за дворівневою шкалою оцінювання). Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0). У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти залік у формі відповіді на відкриті питання дистанційно на платформі Zoom.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота											Залік	Сума	
											Разом		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	60	40	100
5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6			

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі бліц-опитування здобувачів, написання експрес-контролю або тестового контролю із заздалегідь визначених питань.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань на лекціях, що включає систематичність їх відвідування, здатність здобувача засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, рівень знань за результатами опитування, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

За відповідь під час опитування здобувач може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді іншого здобувача) до 3 (розгорнута відповідь на питання із залученням даних наукових статей, статистичних даних, схем, тощо) балів.

Критерії оцінювання роботи протягом семестру

Кількість балів	Критерії оцінювання
45-60	Систематичне відвідування лекцій, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем лекційних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати

	своє ставлення до певної проблеми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-44	Систематичне відвідування лекцій, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного заняття, висока активність роботи, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, вміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал
26-30	Наявність пропущених лекційних занять, відпрацювання тем пропущених занять, виконання завдань до кожного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекційних занять, відпрацювання тем пропущених занять, епізодична відсутність виконання завдань, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекційних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій, епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекційних занять, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекційних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Максимальна сума балів за залік складає **40**.

Критерії оцінювання залікової роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається

	робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100** балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	Не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Кореньков О. «Ісламська держава»: наймасштабніша битва сучасності. Київ: видавець Мельник М.Ю., 2020. 312 с.
2. Ліпкан В.А. Тероризм і національна безпека України. К.: Товариство "Знання" України, 2000
3. Політичний терор і тероризм в Україні. XIX – XX ст. Історичні нариси / Д.В. Архієрейський, О.Г. Бажан, Т.В. Бикова та ін. К.: Наукова думка, 2002. 952 с.
4. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р., № 638–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 25. Ст. 180
5. Тейлор П. Розмови з терористами. Моя подорож від ІРА до Аль-Каїди. К.: Темпора, 2014. 512 с.
6. Яворська Г.М. Концептуальні засади боротьби з міжнародним тероризмом: специфіка «Європейського бачення». *Стратегічна панорама*. 2004. №3. С. 25–30

Допоміжна література

1. Картавцев В. С. Роль і місце громадських організацій у боротьбі з тероризмом. *Проблеми безпеки особистості, суспільства, держави*. 2006. № 6. С. 16-18
2. Коваленко Н. В. Правовий режим антитерористичної операції *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 2. Том 2. С. 135-140
3. Рижов І. Щодо потреби в актуалізації стратегій протидії тероризму. *Запобігання радикалізації і тероризму: міжнародний досвід і національний вимір*: зб. мат-лів «круглого столу» / за ред. М.Г. Гуцало. К.: НІСД, 2012. С. 81–86.
4. Al-Qaeda in the Islamic Maghreb *Council on Foreign Relation*. 2015. URL: <https://www.cfr.org/background/al-qaeda-islamic-maghreb>
5. Arquilla J., Ronfeldt D., Zanini M. Networks, Netwar, and Information Age Terrorism / In *Countering the New Terrorism*, ed. Lesser I., Hoffman B., Arquilla J., Ronfeldt D., Zanini M. Santa Monica: RAND, 1999. P. 39–84.
6. Barrett Richard. Beyond the caliphate: Foreign Fighters and the Threat of Returnees *The Soufan center*. 2017. 41 p. URL: <http://thesoufancenter.org/wp-content/uploads/2017/10/Beyond-the-Caliphate-Foreign-Fighters-and-the-Threat-of-Returnees-TSC-Report-October-2017.pdf>
7. Benmelech E., Klor E., What explains the Flow of Foreign Fighters to ISIS? *University working paper* April 2016. URL: [http://www.kellogg.northwestern.edu/faculty/benmelech/html/Benmelech Papers/ISIS_April_2016.pdf](http://www.kellogg.northwestern.edu/faculty/benmelech/html/Benmelech%20Papers/ISIS_April_2016.pdf)
8. Horton Michael. AQAP in Southern Yemen: Learning, Adapting and Growing *Terrorism Monitor*. 2016. Vol.: 14, Iss:20, p.7-11. URL: https://jamestown.org/wp-content/uploads/2016/10/TM_Vol_14_Iss_20.pdf
9. Ostaeyen Pieter, Vlierden Guy. The role of Belgian fighters in the jihadification of the syrian war URL: http://europeandemocracy.eu/wp-content/uploads/2017/02/Belgian_fighters-DRAFT8-webversion.pdf

10. Treverton G., Davis L., Byman D. and other. Coordinating the war on terrorism. Santa Monica: RAND, 2004. 22 p.
11. Walter, Barbara. 2018. Why Moderates Support Extreme Groups. *Foreign Affairs*. 2018. URL: https://www.foreignaffairs.com/articles/2018-06-18/why-moderates-support-extreme-groups?cid=nlc-fa_fatoday-20180618

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Міжнародний контртерористичний інститут: www.ict.org.il
2. Сайт Організації Об'єднаних Націй: <http://www.un.org/russian/documen/basicdoc/charter.htm>
3. "Международный Антикриминальный и Антитеррористический Комитет": <http://www.maak.org.ua/indexm.html>
4. Міжнародна громадська організація „Международное антитеррористическое единство”: <http://antiterunity.org>
5. Антитерористична діяльність НАТО <http://www.nato.int/issues/terrorism/index-ru.html>
6. Звіти Європола про тероризм: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports>
7. Центр інформації та документації кримських татар: <http://www.cidct.org.ua>
8. Міжнародний інститут політики: <http://www.rand.org/>
9. Стокгольмський міжнародний інститут проблем миру: <http://www.sipri.org/>
10. Інститут дослідження війни: <http://www.understandingwar.org>
11. Глобальний індекс тероризму: Global Terrorism Index: Institute for Economic and Peace. <https://www.visionofhumanity.org/maps/global-terrorism-index/#/>
12. <http://www.al-monitor.com>
13. <http://www.washingtoninstitute.org>
14. <https://www.jamestown.org>